

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Изази сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе:
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

ЈАВОР-ГУСЛЕ.

Гусле моје од јавора сува
Што ми вјеру и народност чува!
П. П.

Ваљда нема народа у просвећеној Јевропи, који би могао да се подичи својим светињама у оноликој мјери као што српски народ. Осим мноштва обичаја, које његује од давних давнина, које су за њега праве светиње, које љуби и обожава као и своје свето име, важе за њега као нешто свето и *гусле*. Па како и не би? Та *гусле* су оне, које су Србина — мученика потицале на јуначка предузећа, на освету душману рода свога; *гусле* су оне, које су улијевале највише одушевљења и јунаштва у срце Србиново, кад је оно почело ушљед тешког притиска да малаксава; *гусле* су оне, који су у данима туге и чемера највећма тешиле и храбриле изнурене синове српске и давале им наде на боље дане. Штогод Србин данас ужива у страном свијету обзиром на јуначка своја дјела и што ће год још да ужива, треба у првом реду да захвали свом јуначком срцу и гуслама. Србину је онај тужни, монотони звук милији и од најфиније

свирке што је може бити; тај звук продире до у срце Србиново, сјећа га на сјајну, моћну прошлост, а сјећа га и на оне мучне часове, кад се крв потоком лила за вјеру и народност. А кад се уз тај монотони звук разлегне божанствена пјесма још божанственијег слијешца — гуслара, па у складу отпочну да причају свијету она нечувена дјела шаке јунака, оно храбро пржртвовање за домовину и народ, па још к томе оне из дна родољубиве душе, из дна племенита срца изражене ријечи слијешца — гусларае, онда ко да се не гане и гдје је тај Србин, који би и послје тога могао да посумња у силну снагу тих тајанствених гусала? Него у Србина се нашло и јуначко срце и топла љубав према своме роду и имену, па није ни чудо што нам је историја препуна сјајним примјерима мушког пожртвовања и чувања свог имена.

У јуначкој нам Црној гори, у тој круни српства, *јавор-гусле* увијек су налазиле скровишта испред гонења дивљих Азијата, јер су и гусле прогонили, као нешто тајанствено, силно, недокучиво; тамо су

од вајкада па све док буде Србина и свијета, тамо схватају важност њихову, улогу њихову коју су играле и коју ће још играти; јер је удес срп. народ тијесно спојио с њима. Српски се народ не да замислити без гусала. Овака их срп. кућа тамо има, па с правом вели неумрли пјесник „Гор. Вијенца“, за ону кућу гдје гусала нема:

„Гдје се гусле у кућу не чују,
„Ту је мртва и кућа и људи.“

Ту дакле светињу не треба да пренебрегнемо већ да је чувамо, као но ти наше и као оне, које су спасле више пута Српство, и које

су нас, опет велим, узнијеле пред туђином. Треба да их пазимо као наше миљенче, да нам буду идејалом, у свакој прилици и за сва времена. Осим непристрасне историје, оне треба да нам буду другом историјом, вјерним доказом наше величине, наше сјајне прошлости. А у часовима очајања и сумње оне треба да ново да охрабре и разгале срце Србиново да не клоне, да не малакше. Пазимо их дакле и чувајмо а потомцима својим остављајмо их на аманет, с кољена на кољено, као једно од толиких блага, које нам с дан на дан пропадају.

Сомбор.

Шишо.

ВОЋАРСТВО.

Ј а б у к а.

(Наставак.)

Х. КЛАСА.

Златне ренетке

(Gold Reinetten.)

Облика су: средње величине до великих, ретко ситне, округласте, пљоснате или бубраве, око путирића горе кадкад сводови правилни а кадкад неравни. — *Љуска:* ретко сасвим глатка, већином је по негде као са рђом попрскана; основна јој је боја *жути као злато*. — *Меса:* врло фина, прилично чврсто топло, благо, сочно, по боји жућкасто, осећа се на зачин са врло шећерно ренетким кусом. — *Семења:* већином затворена, а нађе се и отворена. — По спољној боји се још налазе и друге

Вредне су спомена из ове класе ниже сорте, које се најтоплије и препоручују:

1. *Зимња златна пармена* (Winter Goldparmäne. — Reine des Reinetes.) зре од октобера па све до марта месеца, средње величине, округласта, бубрава и пљоснаста, боје је зеленкасто жуте, са сунчане стране више жута а по среди румена. Крпа, пуна сока има особити кус, као да је чим зачињена. Воћка је живахна раста, ванредно родљива, касно цвета, није осетљива, успева на сваком земљишту па и уз друмове. Особито је настолоко воће а и иначе за сваку другу употребу.

1. *Бленхајмски златна пармена* (Blenheim Perring.) зре од новембера до марта месеца, велика је, пљоснаста облика, врло лена склопа, боје је зеленкасто жуте, са сунчане стране наранџасто жуте а по среди кормоазин румена. Блага, сочна, јако зачињена, осећа се на винску киселину, зашећерена. Воћка је снажна раста, добро понесе, успева на сваком земљишту и није осетљива. Врло је zgodна да се уз друмове и путове засађује. Особито је

настолско воће а и иначе за другу употребу.

3. **Харбертова ренетка** (Harberts R.) зре децембера до априла месеца, средње је величине, округласта, затубаста, боје је жуте као слама, са сунчане стране златно жута а по среди црвене пруге. Сочна је, као да је зачињена, куца кискава на вино, шећерна. Воћка је снажна раста, врло здравог изгледа, касно понесе али врло обилно, успева добро и у тешкој и у лакој земљи, но јој не годи сувише сув положај, није осетљива, може се и уз друмове и путове применити. Особито је настолско воће.

4. **Рибстонов пепинг** (Engliche Grapat Reinette.) зре децембера до априла; средње је величине, већином округл. облика, жућкасто је зелене боје, са сунчане стране скоро златно жута а по среди зарумењена. Особитим кусом зачињена, има винско ренетски укус. Воћка је живахна раста, добро роди, успева на сваком земљишту, па и у рђавом положају, но само да је умерено влажно земљиште, рано цвета па ипак није осетљива. Особито је настолско воће а и иначе за другу употребу.

5. **Орлеанка** (Orleans R.) зре децембера до марта месеца, средње је величине, пљосната, често мења облик, боје је зеленкасто жуте, са сунчане стране златно жута а по среди мрко црвене боје. Нежна је, сочна, зачињена, осећа се на винску киселину, од особите је вредности. Воћка је живахна раста, родна, добра, успева на влажном земљишту а у заклоњеном положају. У благим пределима може се садити уз друмове и путове. И ова спада у најфиније настолско воће.

6. **Краљева јабука кратке петељке** (Königlicher Kurzstiel. — Court — Queue.) зре јануара до маја месеца, средње величине, већином пљосната, зелене боје, са сунчане стране, златно жуте боје а по среди превучена са кармоазин руменом бојом. Племенита, особита, зачињена ренетска укуса. Воћка је од умереног раста, врло касно цвета, успева на сваком положају па и на сваком земљишту само не на одвећ сувом. Може се применити за сађење уз друмове. Врло је добро настолско воће а и иначе је ради и друге употребе.

7. **Велика каселерка** (Grosse Kasseier R. — Reinette de Caux.) зре марта до

јуна месеца, велика, округла али ипак нешто неправилно сведена, боје је зеленкасто жуте, са сунчане стране златно жута, по среди се налази мрко црвене пруге па и мраморина је. Сочна, од особитог винскокиселог шећерног укуса. Воћка је живахна раста, врло је родљива, успева на сваком земљишту па и у сваком положају. Може се и уз друмове и путове применити. Нешто касније цвета. Особито је настолско воће.

8. **Хојашова златна ренетка** (Hoyasche Gold Reinette.) ово је зимња и пролетња јабука, средње величине, врло је лепо и племенито настолско воће, а и иначе се за другу употребу може применити. Воћка снажно расте и врло је јако родљива.

ХИИ. КЛАСА.

Пруганке

(Streiflinge)

У ову класу спадају све оне пругасте јабуке које се нису могле увести у ХИ. класу.

И то:

1. **Николина пруганка** (Nikitaer S.) зре октобера и новембера, средње је величине, зеленкасто жуте боје, са пријатном кармоазин бојом обливена пругаста, добро настолско воће и иначе за домаздук.

1. **Румена тријершерска винска јабука** (Roter Trierscher Weinkapfel), зре октобера до децембера месеца, мала је, али је особито за прављење вина од јабука.

3. **Лујинска јабука** (Luikenapfel,) јесења је и зимска јабука, средње је величине, а кадшто и велика, бела је као млеко, има врло лепе обојене пруге, особито је јабука за сваку домаћу употребу; ова је јабука особито у Виртенбершкој распрострањена.

4. **Румена бачлија** (Role Baschesapfel) јесења је и зимска јабука, још има лепшу боју него напред споменута, укуса је зачињеног, и врло рано понесе.

5. **Права зимска пруганка** (Echter Winter S.) зимска је јабука, велика је и лепа, врло добра за домаздук.

6. **Зимска бредериња** (Winter Bredecke) зимска је јабука, прилично велика, жућкасто зелене боје са мрко руменим пругама, за домаздук врло zgodna.

7. **Бела гојница** (Weisser Matapfel) и
8. **Мрка гојница** (Brauner Matapfel)
ову још називају угљенском јабуком
(Kohlarpfel), зимње су и пролетње јабуке,
средње величине, врло су цењене као до-
бре јабуке за домазлук.

9. **Француска принцеза** (Francösischer
Prinzessinapfel) зимска је јабука, лепа је
и велика, боје је јасно зелене па сјајна,
касније добије јасно жуту боју, а облив-
на са угасито кармоазин руменилом и ле-
пим пругама.

10. **Бернерка** (Berner Grauchenapfel)
зимска и пролетња јабука, средње вели-
чине, а кадшто и велика, врло лепа са
дугом петељком, добра јабука за дома-
злук.

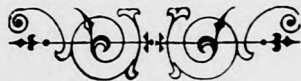
11. **Шинка** Schwarzschildernder Roh-
lapfel. Nagelesapfel) зимска и пролетња

јабука, велика, тавне је боје, али је врло
добра као настолско воће а и за домазлук.
воћа је снажна раста, и по природи
својој расте у вис, врло је издржљива,
касније цвета и добро роди.

12. **Велика рајнскиња** (Grosser rei-
nischer Bohnapfel.) зимска, пролетња па и
летња јабука, средње је величине а кад-
што и велика, и ова је тамне боје, врло
се дуго може одржати, за сваку је при-
мену на домазлуку а особито за правље-
ње вина.

13. **Румена жељезкиња** (Eisenapfel);
зимња, пролетња па и летња јабука, може
да се одржи по читаву једну г дину, ве-
лика је, врло лепа, личи на калвилке,
настолско је воће а и за домазлук. Заста-
заслужује да се што више распростре.

(Свршиће се.)

ПЧЕЛАРСТВО.

О презимљивању пчела.

Кад пчелар обави своју јесењу
ревизију и учини и припра-
ви све што је нужно за зиму,
онда их удешава једну по јед-
ну тако, да зиму лако могу пре-
дурати. Овај се рад предузима
друге поле октобера месеца.

Свакој кошници према количини на-
рода оставља и меда, стога се неможе
казати тачно мером оволико и ово-
лико килограма треба меда свака
кошница да има па да без бриге
може да презими. Од прилике се може
казати да свака треба да има у себи
меда доста и то 10 kg. сад ако је
народ врло јак, онда нешто више и
меда треба, ако је слабији онда
мање меда. —

— Мед који им се оставља тре-
ба да је у саћу запечаћен а то
прво због тога, што ако није за-
печаћен знамо да није ни конзерви-
ран и као такав може да им пре-
нанесе какову болест; а друго при
јелу незапечаћени мед пчеле више
једу јер им је лакши посао него кад
морају прогризати заклопчиће, и
тима се могу прејети и опет себи
болест да навуку; а треће као не-
конзервиран мед пре се може да
поквари, да ускисне, и кад пчеле
од њега једу опет ће се поболети,
дакле свакако изилази да им је не-
запечаћен мед шткодљив а запеча-
ћен права и најприродније удеше-
на храна

Поскидају се прозори из кош-
ница и уместо ових утутну се даш-
чице све до последњег оквира. Из-
међу ове дашчице и врата натрпа

се сена или сламе, врата се затворе и учврсте, и тиме смо је сасвим за зиму удесили.

Сад настаје питање где би најбоље било да презими? Укратко нек је речено да кошнице на зимниште тамо треба оставити где ће бити мирне и где им неће зима шкодити. — По томе свему најзгодније им је место на пољу у слободи али на заклоњеном месту. Оне могу у својим кошницама издржати и онда ако је напољу хладноћа 6 до 8, С. па и до 12°. Но само им не сме лето бити окренуто северним хладним ветровима. На сваки начин да би им најзгодније било тамо презимити где су и летовале, па да се пчелињак тако удеси. као да је у каквом затвореном наслону, где би у свако доба имали у изобиљу свежа и чиста ваздуха а опет ветар и друге непогоде да им шкодити не могу, Није саветно да их овако затворимо рано у јесен; оставимо их слободне као што су лети биле до год се може, да при лепим данима излећу и чисте се, а затворимо их кад већ наступе јако оштри дана, од прилике децембра месеца.

Па у то доба можемо кошнице одвести и на таван или другу коју стају, где смо им место за зимниште одредили. У таковој стаји лето не сме бити запушено, јер ће се пчеле у кошници све погушити, али не сме бити ни у тој мери отворено да се могу кроз њега провлачити, јер би их у том случају мало топлији дани а и какав сунчани зрачак — зубато сунце — измамало и незнајући се натраг одмах вратити, многе би помрле и кад би се то чешће догађало, до пролећа би се преполовиле. Тада се морају лета затворити тако, да ни мало не спречавају слободном приступу ваздуха

а оне ипак да не могу пролазити а то је најбоље направити ситну дрвену решетку (боље је од дрвета него од плеха или жељезне жице) или лето превући врло танким бевом — тилом И то тако мора остати све до средине марта месеца. Тада ако се покажу лепи и трајно лепи дани могу се открити (ако су на сталном месту па само заклоњени) или изнети и ставити сваку на своје старо место, али им ипак не ваља још лета сасвим отворити, јер при излетању могу да страдају.

Ма где да су кошнице смештене морамо јако пазити на то да неће мишеви на њих насрнути, јер су им ови заиста врло велики непријатељи. Ако приметимо да се нађе по гдекоји миш, ваља међу кошнице удесити мишоловку и сваки дан кроз какву рупу прегледати, да ли се овај зликовац ухватио и у том случају одмах га стаманити и поново мишоловку наместити. Но ако се у већој количини ови буду појављивали, мораћемо узети и мачку у помоћ и ако ова није тако zgodна да тумара и клобара међу кошницама, јер тиме пчеле узнемирује и наводи их да више једу и излажу се разним опасностима. Али ако је нужна, мора се учинити покрај свега тога.

Уз то се зими и због тога често морају кошнице надгледати, да не би како сунце са својим зрацима упирало у лето и тиме их узнемиравало. Лета свакако ваља онако да су затворена како мало час рекосмо, али покрај свега тога што оне неће моћи излетати, кад би их који сунчани зрачак озарио, ипак би се узнемириле, а од тога их баш морамо јако чувати; за то је врло добро, да оне кошнице које смо склонили где у какву стају, тако окренемо да им лета буду северу гледала, да

би сунчану светлост избегле. Ако пак кошнице на сталном месту зимујер, по чему су им лета југу или истоку окренута, то би им сваки сунчани зрачак баш у лето упро,

ваља преко лета наслонити малу дашчицу или ако се може преко свију једном већом даском заклонити и тиме сунчане зраке од лета одбити.

С Т О Ч А Р С Т В О

Наша домаћа живад.

Када први људи беху прогнани из раја и размножише се, те не могаху већ у својој околини наћи довољно воћа, чиме би се могли исхрањивати, приморани су били да раде, и знојем лица свога да набављају хлеб себи и својима. Тада се неки људи искључиво бавише са земљорадњом, други су били упућени да оне животиње које се налазише око њих укробавају и припитомљавају и од њиховог се меса и млека да исхрањују.

По свој прилици да први људи пастири беху, о чему нам је довољан доказ оно место у библији које спомиње јагње на Авељевој жртви, а друго, може се и по том увидети, што је овца већ по природи својој много блаже нарави него нпр. говеда, коњи, свиње и т. д. те их је по томе лакше било и прилагодити уз човека.

Прародитељи наше стоке још до данас су сасвим непознати. Услед укробавања и припитомљавања толико се ова наша данашња стока променула и одступила од спољњег облика и унутарње природе оних давнашњих животиња, о којима никаквих трагова нема и што има, по њима се не може ни у ком случају изказати, како им прародитељи у прво доба људско изгледаше!

Ми нашу домаћу живад држимо ради више цели; тако ради: меса, масти, коже, крзна, млека и т. д. у опште држимо их ради тога да нам за храну или за одело послуже. Још и у данашњем добу наводи се и таквих предела, где је стовништво врло ретко, те готово све сво-

је најнужније потребе намирују ловљењем дивјачи. У Ирланду нема припитомљени гусака ни патака, али пак има толико дивјих и гусака и патака да не само, да се они издржавају месом, перјем и јајима њиховим, него све то још и у повећој количини извозе из своје државе и пуштају у свет, у трговину.

Кад ми нпр. не би неговали цernату живину на дому, пошто би могли доћи до једног јајета, кад би га само испод дивјих птица набављати морали?

Месо питомих животиња много више вреди од меса дивјих шивотиња, јер ловац не бира шта ће убити, него што му пре руке дође, а било то младо а моторо, дебело а мршаво, здраво а болесно. Напротив наши месари би требали, бар на то их и закон државни и закон савести упућује, да само оно кољу и продају што је ваљано и добро.

Брзно дивјачи је тврђе и грубље него домаће живади и није им тако ни длака згодна за предиво и за ткиво као у ових других, које се уз човека негују и држе, као нпр. разне врсте вуне у оваца од које се најфинија чоја тка.

Ни најподесније ловљење никад не би могло заменити ову добит, коју имамо и уживамо од домаће живади.

Нека наша домаћа живад, не само док је још у животу, да нам користи својим млеком и свачим оним што се од овога прави, него она уз човека и ради својом телесном снагом. Нека домаћину користи са свајом брзином, друге дурашношћу, треће огромном телесном снагом и т. д. Закољемо ли их то нам и онај најмањи делић користи; ту добијамо: месо, месо, кожу, крзно и т. д. без чега би човек врло бедно живео.

Живад је ова баш узрок што човек може и тамо да живи, где му се тако рећи и сама природа противи.

Међу Швајцарским планинама становништво се искључиво са месом и млеком исхрањује. Становници хладнијег севера, издржавају се млеком и месом говеда. У библији се на више места спомиње како су поједини људи имали своју стоку и докретали је према паши с једног места на друго; дакле и они су ли од ње живели. Лапландезима је све и сва ирвас на оној тако рећи голотињи где нигда ништа нема, до ли оне худе маховине, до које испод снега сама она мора да долази, чиме се ова корисна животиња издржава. И говеда и ирвас уз то још и кола и плуг вуку.

Код нас коњ, по брзини, издржљивости и снази међу свом теглећом живади рачуна се по доброту на првом месту; премда има много земаља и предела, где се коњ никако не може ни ради какве услуге да употреби. У брдовитим пределима, ту ти је најзгоднији магарац, мазга, мула; напротив по песковитим пустињама камила; у Азији слон, у Јужној Америци лама; у Африци биво; — употребљују се за ношење терета или за вожење теретних кола.

Какав би нам јадан живот био, кад би у место теглеће марве и коња, ми морали плуг вући и земљу орати? Под теретом овог претешког посла морао би се човек у правом смислу поживотињити.

У Египту староседеоци бика држаше као велики дар божији. касније као бога сматраше и држаше. И стари Јевреји направеше теле од злата и славише га и молише му се као Богу и то за цело с

тога, што увидоше у тој животињи такву животињу без које би човек једва постојати могао.

Данас у напредном добу, већ нико и не мисли о припитомљавању и укроћавању животиња а да би их на своју домаћу потребу применуо. Напротив гледи се и иде се на то, да све наше домаће животиње што боље и лепше однегујемо а да од њих што веће користи имамо. Али на жалост још и данас има несавесних домаћина који тако рећи дивјачки поступају са својом стоком, и то са оном од које живе; има их и таквих који је и онда злостављају кад би он требао да буде злостављен. Онај који животиње мучи, кињи и злоставља и држи да је он у праву то да чини, према својем окорелом срцу и дивљој нарави, не може боље ни са људима се понашати и поступати.

Ни за једну домаћу животињу не може се казати да нам је од штете, свака има своју одређену цел да изврши, која само нама у прилог иде. Као што на марву и коња морамо да пазимо и с њима благо да поступамо, јер су нам они десна рука при свима пољопривредним пословима, тако је исто користан, нуждан и сваке пажње заслужан и пас, који својом опрезношћу, верношћу и оданошћу у многим приликама човеку таку услугу чини да се никаквим новцем наплатити не би могао.

Према свему томе велика је благодет, коју ужива човек од своје домаће живади, па с тога се баш и захтева да и човек према њима док су животу лепо и уљудно опходи и поступа.

„G. O.“

Е. Ш.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Резање винове лозе.

(Наставак.)

4. Делови винове лозе.

Ко хоће да свој виноград, односно чокот онако ореже, као што

треба а да с њиме оно постигне што жели, мора бити познат и са најмањим делићем винове лозе. Ми смо у овом листу прошле („Д. Л.“ I. стр. 94.) укратко напоменули све оне делове винове лозе који су напољу ван земље. Но пошто смо сад

намерни да што опширније опишемо овај тако важан посао, то ћемо поново са више речи све оно изнети; и надземне делове а једним путем ћемо да опишемо и оне делове, који се налазе у земљи.

На виновој лози као биљци разликујемо: *подземне делове и надземне*. У подземне делове спада *корен*, а у надземне *чокот с лозом*.

На корену су делови: *срчаник, побочне жиле, власасте жиле и росне жиле*.

На чокоту могу да буду ови делови: *гласва или штабло, подкондирица, кондир, разводница, цоваљеница, пуне или очи, ластар, заперак, изданак, залиштак, лист, цвет, плод и бркови*.—

Корен је најдоњи део винове лозе као биљке, који се налази у земљи разгранат на све стране и одржава целу биљку у сталности њеној која се ван земље налази. Делови су му:

1. **Срчаник**, то је главни део корена, који се у усправном (вертикалном) правцу спушта у дубљину; или се у земљи, ако је положено засађена винова лоза, налази у водоравном или косом правцу. На овоме се делу корена налази:

2. **Побочне жиле**, то су оне тање жиле које потичу из срчаника и распростиру се свуд око срчаника. Из ових побочних жила терају врло много ситних жилица, које се називају:

3. **Власасте жилице**; које су по опстанак ове биљке најглавније, јер оне из сваког кутића из земље, где год приспу сишу у себи онај хранљиви сок, који одржава и унапређује цео чокот. — У колико је дужи срчаник, па још ако положено или косо лежи у земљи, у толико има на себи више побочних жила,

а ове опет власастих жилица, које према множини својој и више хранљива сока прикупљају и обилатије потпомажу чокоту. То је баш главни узрок, да земља кроз коју се пружају побочне жиле а са овима и власасте, мора да буде трошна и мека а не тврде и непропустна, да обе ове врсте жила без икакве препреке могу да се шире и свој задатак потпуно врше.

4. **Росне жиле**; то су оне горње жиле, које често можемо да видимо, како при основи чокота вире из земље. Ове се жиле налазе у најхранљивијем слоју земље (горњем) и с тога се и влази јако гранају, и тада, кад је земља влажна и кад је у тој влази храна рестворена, могу још у неколико и да користе чокоту, но пошто је овај најгорњи слој земље више сув него влажан, то оне не могу доћи из ове суве земље, у којој се налазе, до растворене хране, а морају живети, управо им се прилика да да живе па и да напредују пошто стоје у свези са срчаником и у том случају врло много хране, за свој опстанак и своје успевање вуку из срчаника и тиме штете самом чокоту, по чему се види да су за цео чокот врло опасне, с тога их треба немилице сасецати све до срчаника, како се која опази. Оне се секу при резању чокота.

5. **Глава**, то је онај део винове лозе, који се налази над земљом, има округао облик, изгледа као нека кврга, стоји на неком стубићу — врату, који потиче из срчаника. Ова се глава образује дугим временом и што је чокот старији у толико је и глава већа. Особито онда изгледа велика и неправилна, кад се лоза на њој, која из ње потиче у већем броју, реже без икаквог принципа

(начела), тада изгледа као рожаста каква чворуга.

6. **Стабло**, ако винову лозу одма почев од срчаника да расте у дужину, као што се то обично ради са већим делом финог настолског грожђа, онда се у место главе обрађује краће или подуже, једнокрако или двоукрако стабло, које после има на себи друге лозе које замењује гране на другим воћкама.

6. **Кондир**. — Ова лоза која је прешле године избила као ластар из потпуног развијеног пупа који се налазио на једногодишњој односно на преклањском ластару, та је лоза за рађење с тога се и зове *родница*, а за то што се сече да се њоме размножава виноград назива се и *резница*. Сад ако ту *родницу* орежемо на 2—3 па и 4 ока, тај се део лозе што је остао на чокоту са 2—3—4 ока назива кондир.

8. **Подкондирица** — Ако лоза избије ма где из чокота а не из потпуно развијеног ока са преклањског ластара, што мало час спомену смо, па и ако може да донесе плода, не назива се *родницом*, ако је лепо развијена *резницом* може да буде а ако се ореже на 2 ока у тој цели, да се на годину на њој остави кондир тада се тај мали део такве једногодишње лозе, која се није развила из видљива ока, назива *подкондирицом*. Ова подкондирица игра велику улогу при резању ових винограда, који се јако ђубре.

9. **Поваљеница**. — То је лоза *родница* (погледај под 7.) А за родницу смо казали да је то она, која је као ластар потекла из ока са једногодишње лозе, а не која је потекла ма где из слепог ока, из чокота, из стабла или другог ког дела. Она је дакле зрела једногодишња лоза, која је прошле године као ластар плода донела. Она на себи може

да има од 5 до 10—12 очију и зато што се таква лоза не оставља у управном правцу, него се узлетву или жицу поваљује називамо је *поваљеницом*. *Поваљенице* су у ширем смислу то исто што и кондир. Једина је разлика што су кондири кратке лозе роднице са 2 а највише 4 ока, а *поваљенице* дуге лозе роднице од 5 највише 12 очију. Кондири се сваке године мењају, па и *поваљенице* се сваке године могу да измењују.

10. **Разводница**. — Што је грана на воћци то је разводница на чокоту; то су дакле снажне вишегодишње лозе које потичу из стабла у дужину од 0.5 м. па све до 1—5 м и употребљују се за чардаклије (лугаше, логашке, османлуке). Ове лозе постају од једногодишње лозе *поваљенице*. *Поваљеница* како је две године стара а не одсечемо је, него на њој оставимо кондире, назива се разводница. Она свој правац ни положај не мења, па ни онда, кад се мора скидати са жица или летавица и због јаке зиме загртати. Она мора увек лежати у положеном правцу и колко год година служи при вегетацији (животу) мора бити увек на једном месту. Разводница може толико дуго да траје колико и чокот. На разводницама се пуштају кондири; или ако је треба продужити, на крају се испушта *поваљеница*, која се идуће године повали у истом правцу као и разводница и с њом чини увећану разводницу. У том случају само може на разводници бити и кондира и једна *поваљеница*, иначе на разводници су сами кондири.

11. **Око или пуп**. — Очи или пупови налазе се на свима једногодишњим лозама. На лозама родницама — резницама треба да су потпуно лепо развијене. Оно ваља

из себе да испусти ластар са најмање два грозда. Обично се налазе два ока једно поред другог; једно је веће а друго мање. Свако је за себе увијено у листиће, а против зиме обмотано и у мрки обмотач, који изгледа као љуска. Кад се такво једно око уздуж пресече, па изгледа да је једно и зелено, знак је да је здраво; напротив ако је мрке боје, мраз га је убио — Оба ова ока имају један и исти задатак, али у један мах никад не потеряју. Правило је, да веће око крене и потера, и кад се то догоди, онда оно мање изгине; али ако веће око, пре него што крене изгине, тада мало око потера, ако је остало неповређено и замењује оно веће. — На зеленој лози ластару — у пазуху листне петељке већ се појаве ове очи и догоди се да још тога лета веће потера, тада ће на пролеће мање потерати. На снажној лози родница све су очи плодне. На другим лозама: на младом чокоту, на врховима лозе и на лозама које су растле у хладовини или у хладном и кишовитом лету, нису се оне потпуно развиле, па с тога нису *тако* ни плодне, као што су оне плодне које су развијене у нормалном лету. — Имамо још и тако зв. нх *слепих очију*, те се на лозама не виде, а налазе се око чворуга у повећем броју, које можемо да видимо да у виду ластара у пролеће избијају. Ако се те слепе очи налазе на лози родница око чланчића где су била обична она два ока, па су ова пропала или су их утаманили, онда се оне (слепе очи) крену и донесу на својим ластарима плода, иначе ретко ће кад собом плода донети.

12. Ластар. — Ластаром се назива млада зелена лоза, која је тога

лета израсла, која је листом обраста и која треба на себи и плода да донесе; на ластару се само плод добија. Ластари терају из очију са кондира, поваљеница (родница) и из слепих очију. Сви ти ластари који потеряју из очију кондира и поваљеница морају се јако пазити и неговати; морају се пустити до извесне дужине да израсту и тек их тада у одређено време морамо скратити — шкрњити. Нарочита се пажња мора обратити на оне ластаре, које ћемо за идућу годину оставити као кондир или поваљеницу. — Они ластари који потеряју из чворуга из слепих очију ма на којој лози нису од особите важности и делимо их у три врсте, у: *заперак, изданак и залистак*

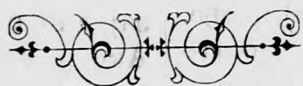
13. Заперак. — Заперак је ластар који потиче из главе, или из стабла или из разводнице ма на ком месту из каквог слепог ока. Он на себи никад не доноси плода. Заперци обично онда појуре, кад се кружење (циркулације) сока чиме год препречи, или кад се за време резања кондири на глави или разводници какогод преиначе. Заперци врло шкоде лозама родницама, као и развијању самог плода. — Заперци и ако не доносе за ову годину плода, то се ипак могу оставити као *подкондирице* на чему ће се до године развити лоза родница. из које кад потеку ластари (треће године) донеће собом плод. За то ако где је на разводници нужно какво место попунити, не треба га док је још зелен откинути, него га морамо оставити, пазити на њега да се потпуно развије, како би идуће године користи могли имати образовати на њему прави кондир. Од заперка се на глави оставља подкондирица за на годину и опет

један део од једног ока за лозу у резерви. Иначе се сви заперци, који год немају своје цели, изодкидају.

14. Издањак. — Издањак је ластар, који потиче испод главе или стабла из земље из росних жила. Таквих се много појављује на овим жилама, пошто их има у повећем броју близу површине земаљске,

Издањак никад и ни у ком случају не може бити лоз: родница. Те због тога што су без икакве цели, а друго што сву храну од чокота узалуд одузима не смеју се трпети, него се одмах морају таманити како се где појаве.

(Наставиће се)

П О В Р Т А Р С Т В О

Ђ У Б Р Е.

(Наставак.)

и овом приликом нећемо се упуштати у разлагање разне врсте ђубрета, каквог га све има и за који је усева које најбоље, но ћемо само обратити пажњу на оно ђубре до кога најлакшијим начином можемо доћи, кога може и најсиромашнији домаћин приправити, и удесити и ваљаним га направити и за своје поврће применути.

Свака кућа која се у реду држи, мора се сваки дан по више пута чистити. Чишћењем добијамо ђубре које се већином састоји из праха — земље и разних других отпадака. За ово морамо приправити какво згодно место где ћемо га на гомилу бацати. Најзгодније је место близу баште: на граници баште и дворишта. Ту се може јама ископати и као таква оставити; а може се, а и још боље је кад се

такова јама цигљама изида. Величина јаме равна се према ђубрету кога можемо за годину дана накупити. У такову ископану или изидану јаму не долази само оно једино ђубре које се сваки дан ишчисти из куће и са дворишта, него амо се баца и сав коров што се год оплеви у башти преко целе године. Уз то још и све спиротине и прљава вода иза разног прања, а у недостатку довољне количине овог, врло је добро кад се ова јама тако удеси помоћу јарка каквог, да сва кишња вода која са стреје кућевне пада, амо се у њу слива. Ту ће то ђубре за годину дана почети да труне, да сагорева. Кад се приближи јесен онда се ово ђубре, ако је било у просто ископаној јами, остави још за годину дана да тако мирно стоји и да боље сагорева — да се све претвори у земљу. А на место ове јаме, поред ње ископа се друга и ова се на тај исти начин друге године пуни. На против ако смо сипали у изидану јаму, прави ђубрењак, онда се у јесен, кад је ђубрењак напуњен, ископа поред

њего друга проста јама, и сво се ђубре из ђубрењака избаца у ову јаму и тако постоји у њој још за годину дана. Међу тим кад се навршило две године, односно година дана овако недирнутом ђубрету, онда се опет у јесен може копати, јер се међутим сво већ претворило у земљу — са свим је сагорело — и њиме башта пођубрити, односно онај део баште где ће да зеље (купус и овом слично) дође. Горње слојеве оног ђубрета, пошто су већ права трошна земља, можемо пропустити кроз велику решетку начињену од жељезних жица, и кроз коју сама ситна земља пролази, а цигље, цице и друге нераспадануте ствари остају непомишане. Ово пропуштено ђубре може се употребити опет за ђубрење поврћа а особито цвећа. Како смо јаме са правим угорелим ђубретом испразнили, одмах се поново заваљују са оним ђубретом из ђубрењака и то тако бива из године у годину, којом приликом добијамо најбоље ђубре, које се назива *мешанац* — *компост*. Оно у себи садржи разних отпадака, дакле разних материја за хранење биљака, а то је најбоље за зеље и остало поврће.

Сретни кароди имају један богатији извор врло доброг ђубрета. Но на тај извор, наши преко рамена и са презрењем гледају, а то је *изод*. И ако је то за наше баштоване нешто непријатно а да не речем баш и гадно, ипак ћемо коју више казати, како и одакле сваке друге, треће године можемо да имамо доста ваљана и добра ђубрета, које злата вреди.

Дао је Бог и наше су куће, које поред себе и баште имају доста простране — на повећем су земљишту. Изод сваки уредан домаћин треба да направи, који ће да одговори и условима и морала а и због

здравственог гледишта. Изоди се могу на два начина да направе; јама која се ископа и на коју кућица треба да дође, може бити изидана цигљама, што је свакако најбоље а може да буде и даскама (бурадима) постављена; али сама јама од земље, није саветно да остане, јер нам искуство сведочи, да је по целом од опасности, пошто основа може тако да овлажи, па да се све заједно с кућицом унутра сруши. Ако је изидана јама, ваља да је више шири него дубља, но да одговара и здравственим условима, боље је кад није под кућицом него ма на коју страну кућице, а ова да стоји са њом у свези са изиданим грлом — каналом. Такова јама кад се напуни ископа се поред ње у земљи друга јама, двапут толико велика и широка и дубока; провали се неколико цигаља (на које смо већ претходно на то помишљати требали, па тако ове цигље и удесити) и кроз тај прокоп људска ће поган измет, да покуља у ископану јаму. Но да би ово ђубре у новој јами годину две дана потпуно угорело и претворило се у земљу, нужно је, да се при куљању меша са ископаном земљом, а то ћемо тако постићи, кад уједно од горе и ситну земљу у јаму грћемо. У колико поган не би текла у јаму, у толико спреда ваља неколико канти воде сасути и за неколико часова сав ће се изод ишчистити. На истеклу поган наваља се земље; а уједно се и онај прокоп поново цигљама загуши кроз коју је поган текла и за тим се цела јама зарони до горе. За ту ће се годину а највише и за другу сво ово ђубре претворити у земљу, коју можемо избацити из те јаме, башту пођубрити и истим начином поново из изиданог изода поган пропустити.

Ово се чини сваке друге или треће године. — Овај пак извод који није зидан него даскама постављен остави се тако као што је, само се кућица премести на другу ископану и удешену јаму а стара се загреје у којој се, пошто се поган не понавља, ђубре сагорева и за 2—3

године за употребу сасвим приправи.

Ово је укратко речено, како се простим и најлакшим начином може доћи и до најјефтинијег и најбољег ђубрета

(Наставиће се)

ЦВЕЋАРСТВО.

Луковасто цвеће.

По Ј. Ц. Шмиту.

Српски

Од ИВАНКЕ КОЊОВИЋЕВЕ.

Achimenes.

ва дивна Gesneriaceae се култивирше у стакленој башти, или у соби у којој топлота од 12—15° R. Засади се лук у лонац који је 8 см. широк а напуњен са смесом, два дела ливадске земље, једног дела жуте земље и једног дела песка. Лук мораш баш испод стакла метити; кад биљке 6—8 см. у висину нарасту, пресади их у лонце, који су 12 см. високи, и поређај их на даску у стакленој башти близу светлости, али мораш пазити да сунчани зраци не допиру до њих. Земља се несме никад осушити, догод биљке не прецветају, а добро је и ваздух до периоде цватње прекати, али биљке никако. Кад почну цватити сме ваздух и сувљи бити, кад биљке изумру мети лук у лонце који су са сувом земљом и сувим песком напуњени и држи их у топлоти од 8—12° R. и тако стоје до зиме.

Горцвет. — Adonis

Овај лепо, загасито жуто пролетњи цветак, најбоље успева у земљи са ливаде,

или у земљи из баре, која се ако је потребно добро исуши.

Сади се у јесен или у пролеће, али се у зиму ако је јака хладноћа са лишћем покрита мора.

Agapanthus. — Milotica. Milota.

Ова се биљка одликује са свога лепог лишћа и цвета које се месеца јуна — септембера развија, и 40—50 а кад и кад и до 100—130 цветова има. Овој биљци годи масно жута земља, а код култивације у лонцима, потребно је угорело ђубре. Воле сунчана места, а у топлим данима их мораш већма заливати него иначе.

Сваког пролећа се мора биљка пресади, а зими се мора на хладном и таквом месту држати где мраз не допире.

Alisma. — Žabočun.

Овај се цвет сади у језерцима и у базенима; ако је вода дубока мети биљке у велике лонце, а ове у воду, али тако да је сав лонац под водом, а само биљка над листовима.

Allium. — Лук.

Ово је цвеће леп украс за леје, може се и око какве партије посадити, само га баш не волу сви због чудног мириса, цветају крајем маја, јуна и јула; не воле тешку земљу. Зими их треба са сламом покрити. Лук треба 8—10 см. дубоко, а тако исто и раздалеко посадити. Сваке 3—4 год. треба их расађивати.

Alstroemeria.

Ово цвеће може, ако земља није сувише влажна, а ако је место заклоњено и

у пољу зимовати, али је ипак саветно, чувати га од јаке хладноће. Воли дубоку, песковиту и добро исушену земљу, која у себи има доста хране. Најбоље је ако их у топле леје садиш; на 30 см. размака, и 20—25 см. дубљине, после неколико година их пресади. Цвет је у вазнама врло леп за око.

Amarillis. — Zvanika.

Кад их у јесен или јануара месеца засадиш, и у умереној топлоти држише, цветају разне врсте овога цвећа, крајем зиме или почетком пролећа; поред тога поливај биљку догод јој се корен не разгранана, само умерено, а касније можеш и већма. Можеш их и у мају напољу на сунчаном месту засадити, па ће и ту за 1—2 месеца ојачати и цветати, *Amarillis formosissima*) може се као и зумбул. врло лако и у лонцима неговати, само мораш

лукове од децембера до маја посадити, па цветају у току од 4 недеље.

Amarillis Belladonna; овај цвет има ту добру особину, кад га са струком оцечемо и ставимо у воду може врло дуго да се одржи у потпуној свежини и лепоти својој. Сади се 15 до 20 см. дубоко у добру баштенску земљу, коју ваља још помешати са пвском и земљом испод дрва која је од лишћа постала. Но свакојако земља мора добро да влагу пропушта кроз себе. По положају врло јој годи место у пригревици али и да је заклоњено, особито ако је је окренуто јужној страни а са севера да је зид или кућа као заклон. Цвета од августа до октобера месеца. Зиме се од смрзле може тако одржати, кад она места на којима се налази ова биљка покријемо још с јесени са ситним ђубретом. Свако 4. до 6. година морају се лукови повадити и расађивати.

Л И С Т А К.

Поштуј оца својега и матер своју, да ти добро буде, и да дуго поживиш на земљи.

Ову сам историју исписао из записака једнога човека, који је много доживео. Она нам прича о заходу сунца среће двају чељадета, но и о победи срца. на покон износи нам у неколико простих речи велико дело пожртвовања, које нас ублажује. Из бележака једнога економа вадим ово:

Ваљало ми је учити и одати се судској струци. Но мени се боље свидело да будем прост ратар. Проводити живот тихо и у раду — у том сам находио срећу овога света. Не хtex ни да ја људе судим, ни да они мене суде. Тежак живи и послује на степеницама престола божјега, и правце из божје руке прима награду или казну.

Купио сам себи добро у једном убавом, скровитом крају крај воде и ту живљах у непомућеној срећи много година.

Имао сам сина јединка, а поред детета као да сам се и сам подетио. Чудно се осећаш, кад се опет нађеш у свету, у животу, посред свију оних великих радости, иза којих се притајала разочарања, као сухо лице ланске године под цветним бокором ружиним у прамалеће. Дете не види сухога лица, пре погледе само у румене ружице.

Мој син Петар беше бистре главе и добра срца; то није само моје хвастање, то су ми казивали и другови његови. Другови су га шиловали и изражавали су о њему као дивном детињу.

Дао сам га на науку. Он је изабрао технику, која данас светом влада, јер јој је дух наука верна слуга. Петар се предао душом и телом својој струци. Уз то беше и одвише честољубан. Сваке године ми је о одмору доносио сјајне сведоче и ја читих радост из његових очију.

Једном — време одмору наступило — а њега нема кући. Мину једна, две седмице — а Петар још не долази по обичају својем кући. Тек треће седмице добијемо писмо од њега, у којем нам пише:

Мили моји родитељи!

Ради умирења вашег јављам вам, да сам остао овде. Учим да поправим две белешке, које су овог течаја лошије испале него иначе и т. д.

О да детињастог дерана! Нашег грка син нема ни једно одлично у сведоџби, па је дошао кући и безбрижно ужива благодати одмора школскога. —

Кад је Петар навршио деветнаесту годину и пред свршетак својих штудија дошао дома, од тада почиње наша несрећа.

У судског опара нашег скруженог града беше лепа красна ћерка, истина мало старија је била од нашег Петра — но мало лакомислена. Лакотисленост је већа мана код женских него код мушких.

Од природе беше доброћудна: но крај јадног стања њезина оца није никако васпитана нити је научила што год радити — о кућењу ни појма није имала. Као ћерка судскога писара знала је, да спада у интелигенцију градску; одала се уживањима, и ишла с иранке на игранку. Звала се Ружа; прозвали су је Ружицом. Многи су удварачи облетали око ње, али озбиљних, поштених просилаца међу тим силним ласкавцима слабо је било.

Ипак се нађе један поштен искрен човек — то је био мој син. Петар се залудио до ушију у то девојче.

Дошао сасвим други човек. Није му се миљило ништа, само је о њој мислио.

Прави сањало! За њу сам чуо, да је омрзнула на своје старе обожаваоце, да нешто бледи, вене. А када би се случајно повела реч о Петру мојем, намах би је румен прелила по свом лицу. У сну се трзала и дозивала Петра.

Ни с мојим сином није боље било. Ја сам га дозвоао и указао му претом на опасност, што му прети.

„За што да је не узмем? — Осеће се он на мене“, али што је кћи спромашнога званичника, али што је неколико месеца старија од мене али можда што ја немам места, те се не могу женити?“

Полако си не, рекох ја „на оцу је да пита, Ја не сам дужан теби разлагати, за што се ја бринем за тебе. Ја боље разумем ствари, него ти

Писарева ћерка није за тебе прилика.

На то Петар ништа не рече него се окрену и оде.

Од тада је још замишљенији био и тражио још већма самоћу.

Мени је жао било мојега дерана; ја у неколико поимам, шта је то, кад љубавни бес обузме младу крв, човек је онда као бујица у рано пролеће кад снеговима стану копнути, онда крму не држи разум. Петар је често ишао у оближњи окружни град.

Једнога дана пуче глас, да је Петра и ћерке писцева нестало.

Добијем писмо неплаћено са овим садржајем: „мој добри, мили оче! Ја сам свагда био послушан син и тежио сам, да Вашем образу не нанесем никакву срамоту. Тако ћу и у напредак радити. Но ја сам одрастао и верујем у оне песникове речи: да куд срце поведе, туда нек се греде. Вас оче, решавам од сваке одговорности. Остајем увек благодарни син Ваш Петар.“

Мени ноге сташе клепати, пред очима ми се смрче; издерем писмо на сто комада. — Ко те тако заведе, моје добро, кукавно дете? — А зар не знаш за ону пословицу: свако је своје срце ковач? — Па онда мене, оца, решаваш ти од одговорности? О, безумниче! Није питање, јеси ли ти дозрео или не; буди уверен: да ће те твој отац док год може чувати од погуби!

С тиха одем, да наредим, да се за бегунцима у потеру пође. Ама залуд труд; ишчезоше као у земљу да су пропали. Писар исто тако као и ја није био на чисто, шта да се ради. Моја жена пала у кревет; ја сам се држао на ногама, ама у мојој глави дармар беше, Изгубити јединца сина и то на такав начин, заиста је страпан удар!

Мени никако није ишао у главу поступак мојег сина. Ако га је само за трен младићка страст пограбила и понела собом, опет на зад мора његово добро срце и разумна глава добити превагу. Не могах се уживети у то, да ће дете, које нас љубљаше, тако из небуха и вероломно оставити нас и похрлити у своју очигледну пропаст.

(Свршиће се.)

БЕЛЕШКЕ.

Добар мелем за ране на животињама. Сточари у северној Америци употребљавају маст начињену од пушчаног праха и обичне свињске масти за лечење рана на животињама. Угаљ и салитра имају антисептичну моћ (не даду да се рана разједе.) Тако на прилику ако се коњима услед јаког знојења лети оједе кожа, пречег лека нема од овог млема. Шта више ни мухе и друге бубе неће им толико досађивати ако их овом машћу добро намажемо и четком и сапуницом добро исперемо.

По „Egyet“-у

М. Г.

Да се јела не усмрде и укваре. Дрвене се само остављањем у леденицу могу јела сачувати од укваре и трулежи. Wickersheimer ова је заслуга, што је пронашао течност, која бољу услугу чини од леденице. С помоћу ове течности обарено и сирово месо, рибу, млеко, масло, очупану као и неочупану живину, одерану и неодарену дивљач можемо у свежем стању одржати а и лети железницом направити, а да се на укваре. Од ове течности не добију јела никаки мирис нити се оштете. На потоњој изложби кухињског прибора у Берлину огледали су Wickersheimer-ово

средство и нашавши да је практично одликовали су га златном медаљом.

По „Magy. Hir.“у

М. Г.

Из администрације „Домаћег Листа“.

Г. М. Р. — Котор. Ваше смо писмо примили и по њему са више њих говорили о упитаноме, но ко има што неће да продаје и да се сели у те пределе с којима тако рећи ни појма нема; а ко нема ништа, тај нема ни чим доћи, ни отпочети па ни завршити — И ми смо овде још оскудни у добрим и вредним раденицима. Ко само хоће да ради има и код нас довољане посла у обе руке. — Српско Вам поздравље!

Нашим претплатницима јављамо на основу више рекламација које ових дана примисмо, да смо 17. број нашега листа свима у своје време отпустили, а што га више њих не добише, не знамо, где је кривица, за то јављамо да ко год није добио дотични број нека на администрацију „Д. Л.“ рекламациону карту пошљо и лист ће му одмах одправљен бити.

J. C. SCHMIDT
ЕРФУРТ.

Препоручује свој велики избор

СЕМЕНА

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шиља и од сваке врсте воћа

ПРОИЗВЕДЕНИ БИЉАКА

сваке врсте, особито екзотично цвеће **НОВИТЕТА** од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталоге шиље сваком на захтевање бесплатно и франкирано

J. C. SCHMIDT
Erfurt.

Штампано код Антона Мужика у Сомбору.